

Internationaal Strafhof: Historische verzoeken tot aanhoudingsbevelen tegen Israëlische en Hamas-leiders

Kassongo Tambu, Leslie

Published in:
De Juristenkrant

Publication date:
2024

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Kassongo Tambu, L. (2024). Internationaal Strafhof: Historische verzoeken tot aanhoudingsbevelen tegen Israëlische en Hamas-leiders. *De Juristenkrant*, (491).

Copyright

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form, without the prior written permission of the author(s) or other rights holders to whom publication rights have been transferred, unless permitted by a license attached to the publication (a Creative Commons license or other), or unless exceptions to copyright law apply.

Take down policy

If you believe that this document infringes your copyright or other rights, please contact openaccess@vub.be, with details of the nature of the infringement. We will investigate the claim and if justified, we will take the appropriate steps.

Internationaal Strafhof: Historische verzoeken tot aanhoudingsbevelen tegen Israëlische en Hamas-leiders

‘Nu gehoorzamen, later niet klagen’. Dat was de boodschap van Karim Khan, openbare aanklager van het Internationaal Strafhof, bij het indienen van verzoeken tot aanhoudingsbevelen tegen Israëlische en Hamas-kopstukken. Een ‘gamechanger’ op het internationaal toneel, met heftige en soms incorrecte reacties tot gevolg.

Leslie Kassongo Tambu

Op 20 mei 2024 diende Khan een verzoek in tot een aanhoudingsbevel voor vijf individuen die betrokken zouden zijn in het conflict in Palestina. Onder hen Yoav Gallant, Israëlisch minister van defensie, en Benjamin Netanyahu, de premier van Israël. Deze actie is ongekend, want het is de eerste keer dat het Hof een regeringsleider van een westerse democratie wil vervolgen. Ondanks de historische stap was die toch geen volledige verrassing. De afgelopen weken werd er namelijk hevig gespeculeerd over de mogelijke bekendmaking van een aanhoudingsbevel. De speculaties gingen zover dat twaalf republikeinse senatoren in de Verenigde Staten een open brief stuurden naar Khan. Daarin waarschuwden ze dat hij geen aanhoudingsbevel mocht uitvaardigen tegen Benjamin Netanyahu en andere Israëlische functionarissen. Ze dreigden zelfs met zware sancties tegen medewerkers van het Hof. Naast verontwaardigde reacties van andere Amerikaanse senatoren en buitenlandse kopstukken, riep Khan op Twitter op om de bedreigingen en intimidaties te stoppen. Hij benadrukte verder dat dit kan leiden tot een ‘misdrijf tot de rechtsbedeling’. De beslissing om Netanyahu te vervolgen krijgt de meeste aandacht, maar het is belangrijk om op te merken dat Khan ook aanhoudingsbevelen heeft uitgevaardigd tegen drie Hamaskopstukken. Dat is een zeer krachtig signaal, aangezien Khan daarmee de eisen om gerechtigheid aan beide kanten van het conflict erkent. Dat is tegelijkertijd ook een punt van kritiek dat geuit wordt door Israël, Duitsland, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. Zij stellen dat er een valse gelijkheid wordt gecreëerd door gelijktijdig aanhoudingsbevelen uit te vaardigen tegen Israëlische en Hamaskopstukken. Maar dat is een verkeerde inschatting. Het feit dat de verschillende kopstukken in hetzelfde aanhoudingsbevel worden genoemd, leidt niet tot een politieke of juridische gelijkwaardigheid. Het toont alleen aan dat Khan overtuigd is dat mensen aan beide kanten van dit conflict legitieme claims hebben. De beslissing kan ook gezien worden als een bewuste en symbolische keuze van Khan. Hij toont hiermee dat hij niet discrimineert in zijn toepassing van de wet.

ENKEL VERZOEK TOT ARRESTATIE

Het Internationaal Strafhof heeft de rechtsmacht over onderdanen van staten die partij zijn bij het Statuut van Rome, het oprichtingsdocument van het Hof. Maar Israël is geen partij bij dit Statuut. Hoe komt het dat Israëlische onderdanen dan het onderwerp zijn van het aanhoudingsbevel? Dat komt voort uit een verklaring van de staat Palestina waarin het de



Het feit dat de verschillende kopstukken in hetzelfde aanhoudingsbevel worden genoemd, leidt niet tot een politieke of juridische gelijkwaardigheid. Het toont alleen aan dat Khan overtuigd is dat mensen aan beide kanten van dit conflict legitieme claims hebben.

rechtsmacht van het Hof erkent. Het Hof heeft hierdoor ook de mogelijkheid om onderzoek te doen naar strafbare gedragingen die plaatsvinden op het grondgebied van een verdragspartij. Wat wordt er de Hamas- en Israëlische kopstukken verweten? Khan haalt aan dat ze meerdere oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de mensheid hebben gepleegd in Israël en de Gazastrook sinds 7 oktober 2023, de start van het conflict. Belangrijk om op te merken is dat de aanklager alleen een verzoek tot aanhoudingsbevel heeft ingediend. Dat betekent nog niet dat men daadwerkelijk is gearresteerd. Het is nu aan de Kamer van Vooronderzoek om deze bevelen goed te keuren. Deze kamer bestaat uit drie rechters. De goedkeu-

ten tegen Omar Al Bashir, voormalig staatshoofd van Soedan. Het bevel werd in 2009 bevestigd door het Hof, maar Al Bashir had nog altijd de mogelijkheid om vrij rond te reizen op het grondgebied van sommige verdragstaten, zonder gearresteerd te worden. Tot op heden bevindt Al Bashir zich niet in Den Haag. Het is vandaag dan ook de vraag of alle verdragspartijen hun wettelijke verplichting zullen nakomen. Het is namelijk mogelijk dat sommige onder hen een goede relatie met Israël belangrijker vinden dan hun wettelijke verplichting aan het Internationaal Strafhof.

Israël heeft al aangegeven niet te willen samenwerken met het Hof en Hamas is verder ook niet te spreken over de aanhoudingsbe-

len is op dit moment politiek groter. Hoewel Hamaskopstukken hiervan waarschijnlijk niet wakker liggen, is de situatie anders voor Israël. De eventuele goedkeuring van het aanhoudingsbevel kan een invloed hebben op de wijze waarop Netanyahu en Gallant met de wereld in contact komen. Men zal twee keer moeten nadenken om een reisje te plannen naar een verdragstaat van het Internationaal Strafhof. De gevolgen zijn verder ook niet tijdsgebonden. Alle misdrijven die onder het Internationaal Strafhof vallen kennen geen verjaringstermijn. Dat betekent dat verdachten tientallen jaren na de vermeende gedraging nog altijd berecht kunnen worden.

De grootste gevolgen zullen een impact hebben op derde partijen die op enige wijze politieke of materiële steun leveren aan Israël. Dat zijn bijvoorbeeld partijen die wapens aan Israël leveren. Daarnaast laten recente gebeurtenissen, zoals de universiteitsprotesten waarin academische boycotts en het verbreken van universitaire banden met Israël worden geëist, de toekomstige impact van deze arrestatiebevel zien. Een link hebben met leiders die bestempeld worden als ‘aangeklaagde oorlogsmisdadigers’ is vaak controversieel. Dit is geen evidentie, aangezien de VS heeft verklaard Israël te blijven steunen, maar ze zijn dan ook geen partij bij het Statuut van Rome.

Ondanks de kleine kans tot effectieve arrestaties van deze kopstukken is dit een belangrijk moment. De voorbije decennia had het Hof te kampen met beschuldigingen van selectief te werk te gaan, door voornamelijk Afrikaanse leiders te beschuldigen. De terugtrekking van meerdere staten, openlijke niet-medewerking en een krappe begroting leidden tot een steeds diepere crisis.

Deze aanhoudingsbevelen zullen niet alle kritiek op het Hof wegnemen, noch zijn legitimiteit volledig herstellen. Het is wel een belangrijk signaal dat de dagen van selectief te werk gaan verleden tijd zijn. Er is geen conflict dat buiten het bereik van de wet zou moeten vallen. De openbare aanklager zal niet langer twijfelen om ongeacht welke individuen die zich niet houden aan de regels van het internationaal recht te vervolgen.

Leslie Kassongo Tambu is mandaatassistent internationaal strafrecht aan de Vrije Universiteit Brussel.

“
Ondanks de kleine kans tot effectieve arrestaties van deze kopstukken is dit een belangrijk moment.

ring zal alleen plaatsvinden als Khan aantoont dat er redelijke gronden zijn dat de misdrijven zijn gepleegd. De beslissing van de Kamer van Vooronderzoek kan maanden duren en houdt geen garantie in dat het verzoek goedgekeurd zal worden. De verzoeken van Khan kunnen geheel of gedeeltelijk toegelaten worden.

Wat gebeurt er als de verzoeken (gedeeltelijk) aanvaard worden? Aangezien het Internationaal Strafhof geen eigen politiemacht heeft om verdachten persoonlijk te arresteren, kan een verdachte zich vrijwillig bij het Hof melden. Een realistischer scenario is dat het Hof een beroep zal moeten doen op zijn 124 verdragspartijen. Zij hebben namelijk een wettelijke verplichting om het Hof te helpen bij de uitvoering van de aanhoudingsbevelen. Als één van de verdachten zich op het grondgebied van een verdragspartij bevindt, moeten ze hem arresteren en overdragen aan het Hof. Het Internationaal Strafhof berecht namelijk geen individuen tenzij ze aanwezig zijn in de rechtszaal. De rechtszaak kan dus pas effectief starten als de verdachten daadwerkelijk aanwezig zijn.

In het verleden is de medewerking van staten al een knelpunt geweest. Men kan denken aan het arrestatiebevel dat werd uitgevaardigd

tegen Omar Al Bashir, voormalig staatshoofd van Soedan. Het bevel werd in 2009 bevestigd door het Hof, maar Al Bashir had nog altijd de mogelijkheid om vrij rond te reizen op het grondgebied van sommige verdragstaten, zonder gearresteerd te worden. Tot op heden bevindt Al Bashir zich niet in Den Haag. Het is vandaag dan ook de vraag of alle verdragspartijen hun wettelijke verplichting zullen nakomen. Het is namelijk mogelijk dat sommige onder hen een goede relatie met Israël belangrijker vinden dan hun wettelijke verplichting aan het Internationaal Strafhof. Israël heeft al aangegeven niet te willen samenwerken met het Hof en Hamas is verder ook niet te spreken over de aanhoudingsbe-

IMPACT VOORAL POLITIEK

De kans dat de vijf kopstukken in Den Haag zullen terechtstaan zijn niet nul, maar ook niet groot. De impact van deze aanhoudingsbeve-